TARBIYA FANINI O'QITISHDA BUKTREYLER TA'LIM TEHNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna
mustaqil tadqiqotchi
Guliston davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Buktreyler kichik hajmdagi video bo‘lib, u har qanday kitob haqida hayajonli hikoya qiladi. Adabiyot, tasviriy san’at va Internet texnologiyalarini birlashtirgan ushbu janr ko‘pincha kino treylerlari kabi reklama maqsadlarida ishlatiladi. “Buktreyler yangi va kam o‘rganilgan, ammo nashriyot sanoati uchun dolzarb va zarur bo‘ldi.”Mahsulotni targ‘ib qilish va o‘quvchi bilan muloqot qilish usuli video segmentlardan foydalangan holda ma’lumotlarni o‘z atishga imkon beradi. Aloqa o‘zini o‘zi boshqarish va dunyoni idrok etishning anglatadi. Shu bilan birga, buktreyler nafaqat o‘qishni ommalashtiradigan reklama mahsuloti sifatida ishlatilishi mumkin. Ushbu janrdagi asarlarni yaratish jarayoni, bizning fikrimizcha, kommunikativ pedagogikaning vazifalarini amalga oshiradi, uning yetakchi prinsipi “tushunishning bilimlardan ustunligi” ushbu maqolada yoritilib berilgan.

Kalit so‘zlar: Buktreyler video, Internetvideo segmentlar, Raqamli avlod, axborot-kommunikatsiya texnologiya, elektron raqamli, kompetentsiyalar, AloqaAxborot texnologiyalari.

Abstract: A book trailer is a small video that tells an exciting story about any book. This genre, which combines literature, visual arts and Internet technologies, is often used for advertising purposes, like movie trailers. “The book trailer is new and little-studied, but it has become relevant and necessary for the publishing industry.” The method of promoting a product and communicating with the reader using video segments allows you to convey information. Communication is a means of self-management and perception of the world. At the same time, a book trailer can be used not only as an advertising product that popularizes reading. The process of creating works in this genre, in our opinion, fulfills the tasks of communicative pedagogy, the guiding principle of which is “the primacy of understanding over knowledge” and is highlighted in this article.

Keywords: Book trailer video, Internet video segments, Digital generation, information and communication technology, electronic digital, competencies. Communication Information Technology

Hozirgi vaqtda umum oliy ta’lim muassalarida “buktreyler “ tushunchasini va u bilan ishlash usullarini talabalarning qiziqiqishini, AKT qobiliyatni oshirish vositasi sifatida o‘rganishini kiritish zarurati mavjudir. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanish sur’ati maktabning o‘zgarishiga olib keladi. Ta’lim maydoni bu kompyuter texnologiyalariga asoslangan ma’lumotlarni saqlash, ulardan foydalanish va taqdim etish shakllari va yangilash strategiyalariga tegishli tarbiyaviy ta’limning mazmuni hisoblanadi.

Zamonaviy oliy ta’lim muassalarida 21-asr talaba va o‘quvchisiga hayotda muvaffaqiyatga ega bo‘lishiga yordam beradigan muhim ko‘nikmalarni ko‘proq singdirishi kerak. O‘rganish qobiliyatlari va innovatsiyalar, raqamli savodxonlik kon‘ikmalari, hayot va martaba ko‘nikmalar bu zamonaviy ta’lim jarayonini quyidagicha ishlab chiqilishi kerak. talalar o‘zlarining ijodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarish, tanqidiy fikrlash va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Talabalar tarbiya darslarida e’tibor berishlari kerak bo‘lgan asosiy vazifalar quyidagilardan iborat. Bolalarni o‘qishga undash, har bir bolaning qobiliyatini aniqlash va o‘z ehtiyojlarini yeshitishga yordam berishlaridir.

Ta’limning eng muhim meta-fan natijasi bu shakllanishdir axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish sohasida kompetentsiyani rivojlantirishdir. Oliy ta’lim muassalarida davlat ta’lim standartida ta’lim asosiy ta’lim dasturini o‘zlashtirishning meta-

fan natijalari orasida raqamli muhitda ishlash bilan bog‘liq ko‘nikmalar ajralib turadi: - “mustaqil axborot va kognitiv faoliyatga tayyorlik va qobiliyati sanaladi. Shu jumladan turli xil ma’lumot manbalarida harakat qilish qobiliyati o‘quvchi shaxsini rivojlanadi. Oliy ta’lim muassalarida tarbiya darslarida mediya loyihalash texnologiyasi muvaffaqiyatli qo‘llanilmoqda. Oliy ta’lim muassalari talabalarining o‘qish faolligini oshirish, o‘quvchilarni rivojlantirish uchun mo‘ljallangan kompetentsiyalar, maktabda zamonaviy o‘quv jarayonini tashkil etish va badiiy matn bilan ishlashni yaxshi bog‘lash uchun tarbiyaviy o‘quv faoliyatini qurishga yordam beradi. Raqamli avlod o‘quvchilariga tanish bo‘lgan muhit – elektron raqamli manbalardir.

Kitob asarlarini reklama qilish odatiy bo‘lmagan kunlarda muvaffaqiyat keltiradi. Buktreyler marketing vositasi paydo bo‘ldi uning ta’siri asarlarni sotishni sezilarli darajada oshirishga muvaffaq bo‘ldi. Dastlab buktreyler kitoblarning qisqa vedio yoshuvlari edi yangi, lekin keyin u mustaqil kino janriga aylandi.

Kitobni reklama qilish.

Birinchi buktreylerlar taglavhalar yoki ekrandan tashqari shaharlar bilan rasmlaridan Slayd – shou edi. Ular juda o‘xshash edi. Filim tasmasi, lekin faqat hikoyaning asosiy nuqtalaridan olingn kadrlarni o‘z ichiga olgan ertaklar, multifilm.1986-yilda Jon Farrisning romani uchun suratga olingan birinchi video aynan shunday edi. Keyin bunday filmlar takomillashtiriladi va 2000-yillarning boshlarida videolarga aylanadi. Birinchi bunday buktreyler 2003-yilda Luiziana kitob ko‘rgazmasida namoyish etilgan. U bu amerikalik yoshuvchi Kirtian Fixan. Bu voqea boshlanadi. Buktreylerlarni ommalashtirish, ammo bu atama 2005 yilda qo‘llanishni boshlandi. Bu video hosting (You Tube va boshqalar) va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi bilan bog‘liq.Rossiyada buktreyler ancha keyinroq (2010 yildan) mashhur bo‘ldi. O‘shandan beri mamlakatimiz yaratish usullarni faol o‘zlashtira boshladi.

Hozirgi kunda bizning mamlakatimizda ham bu tehnologiyadan keng foydalanilmoqda. 2020- yil bizning mamlakatimizda joriy qilingan tarbiya fani darsligida o‘quvchini tez va oson tushunishi uchun darslik turli xil rukunlardan iborat holatda chop ettirildi. Darslik animatsiya va ertaklarni eliktron tarzda kuyar kodlab joylashtirilgan holda o‘quvchilarga taqdim etildi. Ushbu darslikda rukunlarini har birida o‘quvchi uchun kerakli va tushunarli animatsiyalar hattoki oila davrasida bajariladigan rukunlar joriy qilindi.

Shuni ta’kidlash kerakki, biz ko‘rib chiqayotgan texnologiya , aksincha taqdimotlar, ijodiy qobiliyatlarni o‘lchash uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Oliy ta’lim muassalari talabasi ushbu xususiyatlarga asoslanib, adabiy va badiiy buktreyler ta’limning asosiy uslubiy printsipini amalga oshiradi –maktab o‘quvchilari tomonidan nafaqat turli sohalardagi bilimlarni birlashtirish, balki shuningdek, ularning fan meta-fan vakolatlaridir.

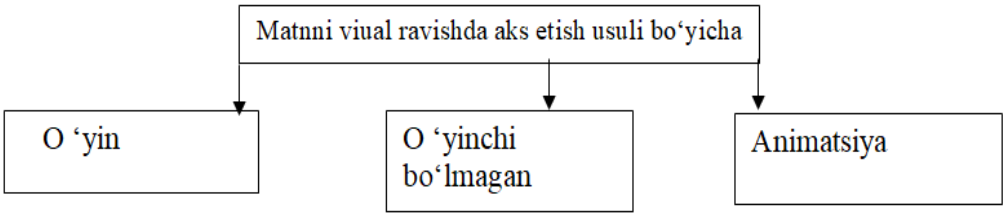
Tarbiya darslari jarayonida foydalanish o‘quvchi tarqoq va mozaykali emas, balki tarbiyaviy fakt,qahramonnig shaxsiyati, to‘g‘risida yagona o‘quvchi g‘oyasini yaratadi. Uslubiy harakatchanlik (o‘quvchilarning darsda ham ,darsdan tashqari tarbiyaviy faoliyatida ham, monagrafik va obzor o‘rganishda ham foydalanish mumkin) va vaqtinchalik samaradorlik davomiyligi 1 dan 3 minutgacha) ushbu multimediya texnologiyasini, albatta, o‘quvchiga aylantiring zamonaviy ta’lim maydoni hisoblanadi.

Shunday qilib, biz buktreylerning texnologiya sifatida o‘ziga xos xususiyatlarini tushunamiz talabalarni zamonaviy adabiy hamda tarbiyaviy ta’limi, u tomonidan baholandi. Ta’lim va pedagogik imkoniyatlar. Buktreyler mualliflar tomonidan talqin qilinadi. Bir vaqtning o‘zida mavzu bo‘lgan media matnning maxsus turi sifatida o‘rganish va o‘qitish vositasi hisoblanadi. Uning uslubiy harakatchanligi, vaqtinchalik samaradorligi, mazmuning

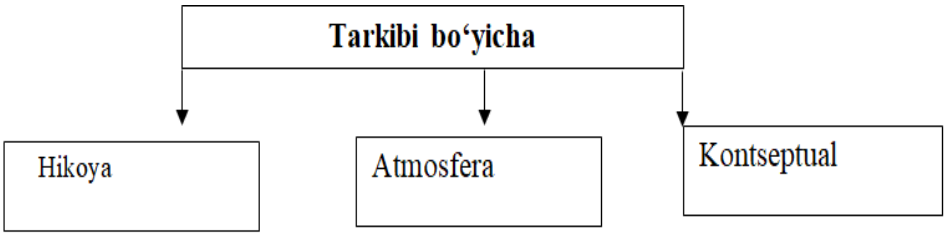
integratsiya tabiati talabalarning tarbiyaviy tayyorgarligining turli darajalari uchun muhim pedagogik imkoniyatlarni taqdim etadi.

Hozirgi kunda buktreyler tehnologiyasini quydagicha talqin qilinyapti:
1) rivoyat (o‘quvchini musiqa va illustratsiyalar orqali tanishtirish hikoya asoslari, kamsitilish va sir elemetlarini saqlab qolish), 2) atmosfera (sehr va sehr atmosferasiga urg‘u berish tanlash sirli landshaftlar va gayriyoddiy mavjudotlar bilan ifodali rasmlar ya’ni asarning kayfiyatini etkazish);3) kontseptual (arsrning gayrioddiy g‘oyasi reklamasiga, mualifning dunyoqarashiga asoslangan va u o‘quvchiga yetkazmoqchi bo‘lgan qiziqarli fikrlarda, kitoblarning semantic mazmunida).

Matnni virtual ravishda aks etish usuli.

1 -jadval.Matnni virtual ravishda aks etish usuli.

2-jadval.

Bu zamonaviy ilmiy –uslubiy adabiyotlar buktreyler nafaqat kitobni targ‘ib qilish vositasi, balki inovatsion pedagogic texnologiya.

Zamonaviy talabalar kitob bilan ishlashnig ushbu usullini diqqat bilan ko‘rib chiqishlari kerak, chunki uning ko‘plab ijobiy tomonlari salbiy tomonlari ham bor.

Birinchidan, biz buktreyler yaratsh bo‘yicha ijodiy ishlarning qiziqarli jarayoni tufayli maktab o‘quvchilarning qiziqishlarini oshirish haqida gapiramiz.

Ikkinchidan, qabul qilish o‘quvchilarning komunikativ tomomnni rivojlanishga imkon beradi.

Uchinchidan ushbu turdagi ish shubhasiz, o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda,ta’lim jarayonida tarbiya darslarida quydagi shart-sharoitlar yaratilishi kerak dars orqali o‘quvchilarning qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirish va sinfdan tashqari ishlar, o‘quv faoliyati tizimidir shuningdek zamonaviy tehnologiyalardan foydalanish imkoniyati ta’lim va axborot texnologiyalaridan keng va samarali foydalanish o‘quvchilarni shaxsiy rivojlanishga olib keladi. Buktreyler-bu shakl talabalarning turli qobiliyatlarni rivojlantirish mumkin bo‘lgan ishlar (o‘quv ijodiy, komunikativ , amaliy) va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, ma’lumotlarni to‘plash, qayta ishlash, saqlash, tarqatish, namoish qilish va undan foydalanuvchilar manfaati uchun foydalanish maqsadida targ‘ib qilingan tehnologiya bu tehnologiyani barcha darslarda qo‘llansa talabalarni fikirlash qobiliyatlarini har tomonlama o‘stirgan bo‘lamiz.

Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Abdullayeva, Sh. A. (2021). "Badiiy asarlarni o‘qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish (buktreyler misolida)". Science and Education Scientific Journal, 2(5), 464-468.
2. Xalilova, M. (2022). "Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda buktreylerning o‘rni". Zamonaviy ta'lim va innovatsiyalarda ilg‘or yondashuvlar va raqamli texnologiyalar, 1(1), 215-218.
3. Tojiboyeva, G. R., & Mamatova, O. A. (2022). "Adabiyot darslarida buktreyler texnologiyasidan foydalanish". Academic Research in Educational Sciences, 3(3), 674-678.
4. O'narboyeva, S. N. (2021). "Adabiyot darslarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish (buktreyler)". Xorazm Ma'mun akademiyasi axborotnomasi, (8), 160-163.
5. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahoratga oid umumiy darslik va qo‘llanmalar. Bu kabi nashrlarda innovatsion metodlar qatorida buktreylerlar haqida ham umumiy ma'lumotlar keltirilgan bo‘lishi mumkin.